Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

Nr. 330 Sâmbătă 3 Decembrie 1938

12 Pagini PIIII

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

UNGURII ȘI REFORMA NOASTRĂ AGRARĂ

De câtva timp se răspândesc diverse publicații maghiare în scop de propagandă, în care autorii lor, falsifică nu numai adevărul istoric, dar prin considerațiunile ce le fac cu privire la situația minorității maghiare din Transilvania, dovedesc o totală lipsă de bun simț politic.

Intre altele, se aduc imputări nouă, că dela încheierea păcii încoace, n'am fi reușit să rezolvăm... problema economică, și în special, cea agrară, din care cauză Transilvania suferă consecințele; iar minoritatea maghiară trăește... în mizerie, căci proprietățile sale agricole au fost expropriate în avantajul „ocupanților români"...

Iată o imprudentă imputare, care pune în discuție însăși situația actuală socială și economică a Ungariei, în comparație cu aceea a Transilvaniei.

Dacă în Europa centrală e o regiune, care să înregistreze progrese simțite în domeniul social și economic, apoi aceea este tocmai Transilvania.

Industria din Transilvania care decăzuse sub fostul regim maghiar, a înflorit sub regimul românesc. Industrii noi au fost organizate; iar legăturile cu vechiul regat și cu celelalte provincii, au favorizat desvoltarea economică a Transilvaniei.

Noi am rezolvat problema agrară, pe când Ungaria abia acum încearcă s'o rezolve. Cum au fost repartizate proprietățile rurale în Ungaria dinainte de războiu? Proprietatea mare de peste 100 de jugăre a reprezentat — în 1913 — aproape 60 la sută din suprafața totală agricolă și cea până la 100 jugăre, aproape 40 la sută.

In Transilvania, sub regimul maghiar, 3.500.000 de români, dispuneau numai de 5.400.000 de jugăre, iar 1.891.000 de minoritari, dispuneau de peste 11 milioane jugăre.

Așa dar, în fosta Ungarie, latifundiile stăpânite și exploatate de magnați, erau cele mai întinse; pe când țărănimea dispunea de puține terenuri pentru cultură și majoritatea trăia în stare de iobăgie.

Din întinderea proprietății mari și mijlocii din Transilvania, Românii posedau abia 2.4 la sută; iar din cei 8.483 proprietari mari și mijlocii, câți erau în 1913 în această provincie, numai 209 erau Români!

Când Românii începuseră să cumpere pământuri, grație ajutoarelor ce le căpătau prin banca lor „Albina" și alte bănci mai mici, contele Ștefan Bethlen s'a alarmat și a cerut să se intensifice colonizările de maghiari în Transilvania, aplicându-se sistemul german din Posnania... In ajunul unirei Transilvaniei cu România, 50 la sută din gospodăriile rurale ardelenești n'aveau teren arabil și nici chiar teren de muncă.

Ce am făcut noi prin aplicarea reformei agrare în Transilvania? Dreptate socială, în primul rând, printr'o repartiție echitabilă a pământului arabil tuturor țăranilor, indiferent de originea lor etnică.

In 1930, Statul român a împroprietărit 227.943 români și 82.640 de maghiari, secui, germani și alte naționalități, în aceleași condițiuni și în raport cu efectivul populațiunei respective.

Pe când în România Mare, s'au luat în serioasă considerație interesele sociale și economice ale întregei populațiuni rurale, fără deosebire de naționalitate, în Ungaria s'a menținut până astăzi regimul latifundiar în favoarea unei caste privilegiate — aceea a magnaților — lăsându-se țărănimea maghiară într'o stare apropiată de mizerie.

Abia acum — când Ungaria a intrat în posesiunea teritoriilor dela nord ce au aparținut Cehoslovaciei și unde există un alt regim agrar cu caracter democratic și național economic — cârmuitorii acestei țări au început să se preocupe de modificarea regimului agrar în sensul unei repartiții a pământului, care să dezvolte mica și mijlocia proprietate, după exemplul României și al Cehoslovaciei.

Ungurii ar trebui să renunțe la amestecul în afacerile noastre interne și să se ocupe mai bine de interesele și nevoile lor particulare.

——xXo●oXx——

D. Coulondre, noul ambasador al Franței la Berlin, după ce a prezentat scrisorile de acreditare cancelarului Hitler, părăsește Berghoff-ul (reședința cancelarului)

——xxx❖xxx——

Condamnați pentru spionaj

New York, 30 (Rador). — *Iohanna Hofmann, coafeză pe linia de navigație „Europa" și Hermann Voss, fost technician într'o fabrică de avioane, au fost condamnați pentru încercarea de a surprinde secrete militare.*

Juriul Federal n'a găsit suficiente dovezi de culpabilitate contra lui Erich Glaser, care va fi probabil pus în libertate.

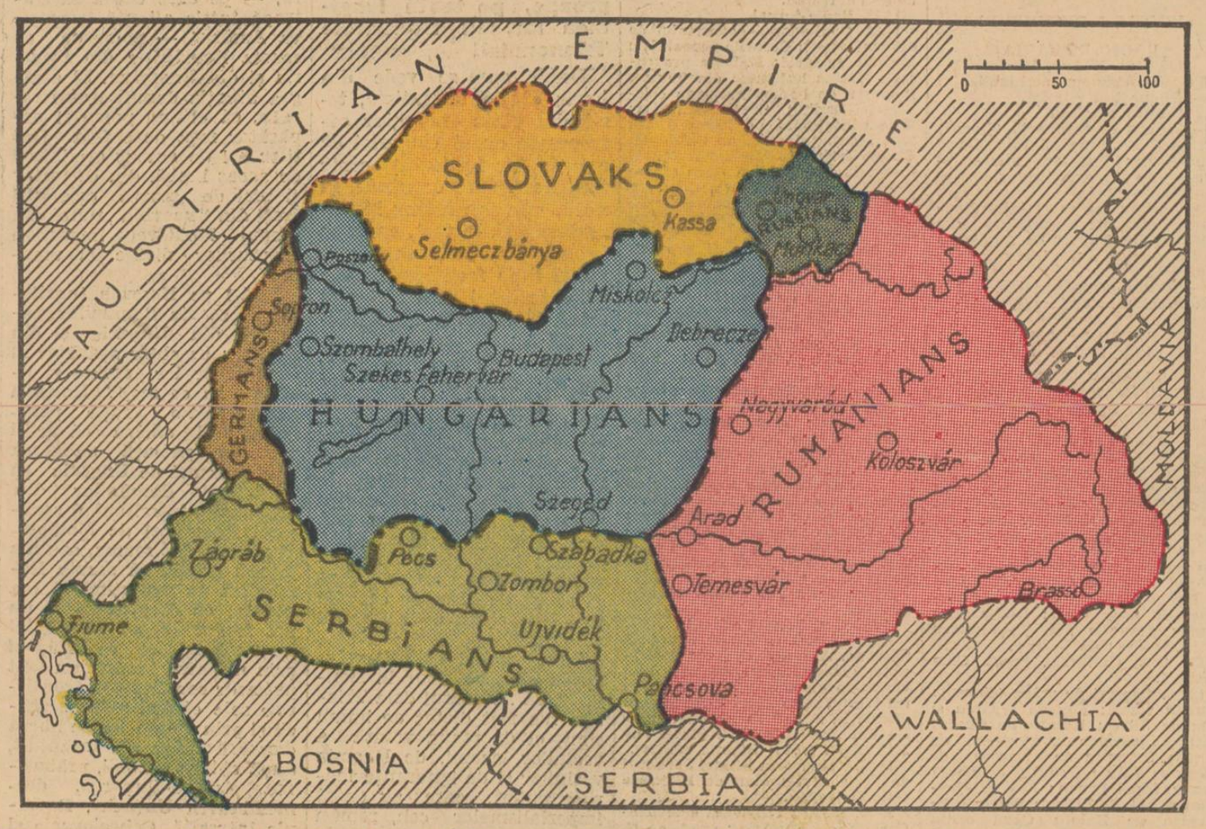

Cum a fixat Lajos Kossuth, în 1850, frontierele etnice ale Ungariei și Transilvaniei

de R. SEIȘANU

In volumul jubilar al ziarului „Pesti Hirlap" din Budapesta, „Justice pour la Hongrie", destinat propagandei revizioniste în străinătate, se aduce Românilor o imputare de „nerecunoștință" și chiar de „ignoranță", față de memoria și faptele celor doi „eroi maghiari" (?) ce au jucat un rol însemnat în revoluția din 1848: Lajos Kossuth și generalul Bem, ofițer polon și apoi mercenar în armata maghiară și pașă turcesc, sub numele de Amurat Care ar fi — după editorii volumului „Justice pour la Hongrie" — faptele săvârșite de Kossuth și Bem, ce ar bine merita recunoștința noastră? Kossuth „a prevăzut inevitabila prăbușire a imperiului austriac și împreună cu generalul Bem, a luptat cu înverșunare împotriva Austriacilor și Rușilor — dușmânii cei mai mari ai Românilor"...

Adevărul istoric este că, profitând de vântul revoluționar ce sufla vijelios în Europa, în 1848, care amenința să dărâme și temeliile șubrede ale imperiului habsburgic, maghiarimea, însuflețită de Lajos Kossuth, a crezut momentul cel mai potrivit să se angajeze în lupta pentru independența și mărirea Ungariei prin anexarea Transilvaniei. Nu numai Românii și Sașii s'au opus atunci anexării Transilvaniei la Ungaria, dar și Austria, care contesta orice drept de posesiune maghiarilor asupra acestui ținut românesc. După dezastrul dela Villagos — unde trupele maghiare, comandate de generalul Bem, au fost distruse de armata rusească ce pătrunsese în Transilvania, ca să ajute pe austriaci, Lajos Kossuth a părăsit țara sa, refugiindu-se în Anglia și apoi în Statele Unite ale Americei de Nord.

In timpul anilor petrecuți în exil, sau în „emigrație" — după cum spun biografii săi — Lajos Kossuth s'a ocupat de situația Ungariei și de problema naționalităților din această țară și din Transilvania.

Situația Ungariei era critică, ca și a Austriei, din cauza structurei lor etnice — un mozaic de naționalități — și a convulsiunilor politice interne. Or, în acest mozaic, elementul maghiar și cel austriac erau în minoritate.

Marele revoluționar maghiar, Lajos Kossuth, în scrisorile sale din acea epocă, care au fost publicate mai târziu (L. Kossuth „Schriften aus der Emigration" și în revista americană „Foreign Office") a recunoscut caracterul polinațional al Ungariei.

Pe temeiul datelor ce le-a avut și a constatărilor făcute de Kossuth, cu privire la teritoriile etnice ale naționalităților din Ungaria, după 1848, — publicistul maghiar, Iászi Oszkár, a întocmit o hartă cu frontierele etnice ale Ungariei, corespondente cu cele determinate de marele patriot și revoluționar ungur, în scrisorile sale. Această hartă interesantă a fost publicată în revista americană „Foreign Office" din New-York, după care o reproducem, în culori, și noi. Ce reese din această hartă întocmită de Iászi Oszkár, pe baza indicațiilor date de Kossuth?

Frontierele etnice împarte Ungaria în câteva teritorii etnice, pe baza principiului naționalităților: 1) teritoriul populat de maghiari la centru; 2) teritoriul populat de Ro-

(Continuare în pag. 2-a)

Rezultatul întrevederilor franco-engleze dela Paris

Declarațiile lordului Halifax

Londra, 30)Rador). — In ședința de Miercuri a Camerei Lorzilor, lordul Halifax, ministrul afacerilor străine, răspund la o întrebare a lordului Snell, șeful opoziției laburiste, a declarat următoarele cu privire la întrevederile pe care le-a avut la Paris cu d-nii Daladier și Bonnet:

„Cred că este inutil să declar din nou că ne-am găsit în deplin acord asupra chestiunilor de politică generală care interesează cele două țări ale noastre, politică ce în ambele cazuri are drept principal obiectiv menținerea și consolidarea păcii.

Comera Lorzilor nu trebue să se aștepte ca să-i prezint un raport mai amplu asupra conversațiilor, deoarece ele nu au urmărit luarea de hotăriri, ci au consistat din schimburi de vederi în cursul cărora nu a fost luată nici o nouă obligație de guvernul Marei Britanii".

Referindu-se, pe de altă parte, la apropiata plecare a d-lui Eden în Statele Unite, ministrul afacerilor străine, a precizat că, deși d. Eden nu mai este actualmente membru al guvernului, „el se va duce în Statele Unite cu deplina aprobare a guvernului britanic și sunt sigur că vizita sa va fi extrem de valoroasă întru întărirea contactelor pe care lordul Runciman a putut să le stabilească în 1935, când era ministru de comerț".

Impotriva țânțarilor

O santinelă japoneză poartă o mască specială împotriva țânțarilor

——xxo●oxx——

INSEMNĂRI

Avis inventatorilor!

Zilele trecute am aflat o știre care merită să fie subliniată. Primăria municipiului nostru a cumpărat, — și s'ar putea să fi și adus, — două mașini cari, circulând pe străzile Capitalei, vor face două lucruri deodată: vor mătura feluritele necurățenii și vor spăla și pavajul.

Bune, desigur, aceste mașini, cari completează, — dealtfel, — o mai vechie măsură bună. Se știe că primăriile de sector au așezat, în punctele și pe porțiunile mai frecventate, niște cutii speciale destinate să primească tot ce vrea să arunce pe stradă pietonul bucureștean: coaja unei mandarine, cartonul pachetului de țigări, un ziar sau un afiș incomodant, sau biletul de tramvai la coborârea în stație.

Toată lumea a văzut și vede cutiile. Dar de folosit, cine și în ce măsură le folosește? In alte țări, cutiile pentru rămășițe și pentru lucruri de prisos au intrat în obicinuința publicului. La noi, ele încă nu sunt luate în seamă. Mulți bucureșteni își deșartă fundul buzunarelor în stradă, aruncând pe trotuar tot ce nu le mai trebuie, (chiar și cojile de portocală, cari au prețul dese nenorociri).

Față de diabolica stăruință a unor concetățeni, de a face altfel decât trebuie, este necesară o modificare a mașinilor în chestiune: Sugerăm anume adăogarea unui dispozitiv care, adunând și murdăriile de pe trotuare, să-i adune — odată cu ele, — cu un clește, pe un făraș automat, — și pe acei cari confundă asfaltul trotoarului cu lada de gunoi...

N'avem nicio pretenție asupra brevetului de invențiune...

M. Negru

„OAMENI DE OMENIE"

O amintire în legătură cu aniversarea capitulării fortăreței Plevna

de N. BATZARIA

Era în anul 1908, câteva zile după deschiderea parlamentului dela Constantinopol, parlament ieșit din biruința mișcării revoluționare a junilor turci. Fără să am vârsta legală și fără să fi ocupat până atunci vre-o funcțiune — oricât de modestă ar fi fost ea — în administrația statului turcesc, m'am pomenit ridicat la foarte înalta demnitate de senator pe viață. Am scris înadins foarte înalta demnitate, de oarece numirea ca membru al senatului imperial constituia o frumoasă și destul de bine remunerată încoronare a activității în slujba statului. Potrivit articolului respectiv din Constituție, — o constituție modificată mai târziu radical de Ataturk — nu puteau fi numiți ca senatori decât foști mari viziri, foști comandanți de corp de armată, generali, cari se distinseseră în războaie etc.

Ce-i drept, un aliniat dela sfârșitul articolului spunea că pot fi numiți ca senatori și persoane care, fără să fi întrunit vreuna din condițiunile de mai sus, aduseseră statului într'o anumită împrejurare servicii meritorii. Intrucât privește pe scriitorul rândurilor de față, „anumita împrejurare" a fost revoluția junâ-turcă.

Iată-mă deci, mult mai tânăr decât cei mai mulți dintre colegi, membru al unui corp legislativ, alcătuit din personalitățile cele mai de seamă ale statului turcesc. Nu lipseau nici urmașii direcți ai lui Mahomet, întemeietorul religiei ce-i poartă numele. Unul din acești urmași, bun cunoscător al limbei engleze și bărbat de o frumusețe clasică, a fost proclamat mai târziu ca rege la Meca. Adaug că și regele de astăzi al Irakului, tot un urmaș direct de ai lui Mahomet, a fost membru al aceluiaș parlament.

*

Și iată că, în timpul unei suspendări de ședință, pe când eram serviți cu delicioase cafele

(Continuare în pag. 2-a)

Limba noastră

Slavismele

Am făcut un mare păcat. „Folosești, îmi scrie d. A. Don, din Brașov, cuvântul „nărav", cuvânt slav, cu sunet și înțeles urât. Românul folosește acest cuvânt când spune despre un animal că are o deprindere rea și numai în batjocoră spune „nărav" și deprinderilor rele omenești".

„Nu credeți că ar fi mai bine și mai frumos să ziceți „apucătura rea" sau „deprinderea rea" în loc de „nărav"?

„Fiindcă veni vorba despre cuvântul „nărav", vă întreb ce părere aveți despre folosirea cuvintelor de origină slavă, care au în limba noastră corespunzătoarele lor de origină latină?"

D. A. Don, care stă, se vede, sub înrâurirea școalei latiniste, nu are dreptate.

Nu văd de ce **nărav** ar avea sunet urât, și, mai cu seamă, înțeles urât. Cuvântul **narā** (latin), atât de asemănător, ca sunet cu **nărav**, să aibă, și el, sunet urât?

Nărav nu înseamnă totdeauna deprindere rea. Alecsandri scrie: „Coruperea **năravurilor** ce au lăsat (fanarioții) în urma lor". Iar C. Negruzzi: **„Năravurile** erau simple, căci Domnii erau simpli". **Nărav** înseamnă dar și obiceiu, bun sau rău. Atunci de ce „ar fi mai bine și mai frumos" să zic „apucătura rea" sau „deprinderea rea" în loc de „nărav"? Și dacă gonim pe **nărav**, să gonim și cuvintele înrudite: **nărăvaș, nărăvire, a nărăvi?** Calului „nărăvaș" să-i zicem: cal **cu deprinderi rele?**

Trebue să ne iasă odată din cap gogoriță cu „slavismele". Toate cuvintele pe care le întrebuințează poporul, întrate adânc, de veacuri, și din împrejurări **politice**, în limbă, sunt astăzi ale noastre, de orice neam ar fi ele. Limba franceză e plină de cuvinte germane. Chiar **France, Français**, sunt cuvinte germane. Nici unui francez nu i-a trecut prin minte să le alunge, să schimbe numele său și al țării sale. Limba engleză are peste douăzeci de mii de cuvinte franțuzești. Limba italiană are, și ea, destule cuvinte germane. Maltezii, toți catolici, și buni catolici, care au stat atâta vreme sub stăpânirea arabilor, chiar pe Dumnezeu îl numesc **Alah.**

„Puritatea limbii, zice Maiorescu, e o cerere nedreaptă. Nicăeri nu s'a putut realiza. Genealogia limbilor se judecă după schematismul lor flecționar: acesta arată netăgăduit că noi suntem de viță latină... Depărtarea tuturor cuvintelor slavone este o utopie și înlocuirea lor prin cuvinte latine, sau franceze, o îngreuiare a limbii... Se înțelege dela sine, că acolo unde, pe lângă cuvântul slavon, există un cuvânt curat roman, acesta trebue menținut și acela depărtat".

Firește. Dar asta nu se poate face ușor, nici totdeauna. Să luăm drept pildă cuvintele **timp**, latin, și **vreme**, slav. Românul zice: **a cules porumbul mai din vreme, obiceiu din vremuri, de vreme ce un om nu poate suferi...** Eminescu scrie: **Mulți dureră, după vremuri, Peste Dunăre vreun pod.** Nu cred că ar fi fericită înlocuirea cuvântului **vreme** cu **timp**, în toate aceste fraze. Și dacă lepădăm cuvântul **vreme**, să-i ștergem și din poesiile și proverbele noastre? Să ștergem din **Luceafărul** lui Eminescu versurile: Căci unde-ajunge nu-i hotar, Nici ochiu spre a cunoaște Și **vremea** 'ncearcă în zadar Din goluri a se naște?

Limba noastră, așa cum e, e o mare limbă literară, la rând cu franceza, cu italiana, cu spaniola. Latinitatea ei sare în ochii cui știe cât de puțin latinește. Romanii ziceau: lupus-lupi. Noi zicem lup-lupi. La pronume, formele **tu, me, te, se, mea, mei, nostri,** le avem și noi întocmai: **tu, me, te, se, mea, mei, noștri.** Trecutul se termină la latini în **ui** și **ii: habeo, hab-ui, audio, aud-ii.** La fel și la noi: **av-ui, auz-ii. Er-am** și **fu-i**, ziceau latinii. **Eram** și **fui** zicem și noi. Latinii ziceau: **urbs Roma.** Așa și noi: **orașul București.** Francezii vârâ o prepoziție: la ville **de** Paris.

Am dat numai câteva pilde. Dar sunt mii.

Ubicini, povestind întâmplările călătorii lui, dela Giurgiu la București, în 1848, spune:

„...Altă descoperire! Străjerul meu **vorbește latinește.** Adineaori, pe când îmi făceam plimbarea zilnică... am zărit vaporul austriac, care intra în port. Străjerul mi l'a arătat cu degetul, zicându-mi:

— He, domne, vapor a venit.

„Îmi închipui că dacă vapoarele ar fi fost inventate în vremea lui Cesar, tot astfel ar fi vorbit un legionar roman".

Așa scria un străin, care știa carte, e drept, acum o sută de ani, despre limba noastră.

Noi nu avem astâmpăr. Una, două, ne agățăm de limbă. Voit-au unii să-i arunce cuvintele și să-i dea altele, italienești, — să o „italianizeze". Voit-au alții să dea cuvintelor „romanitatea în formă ca și în materie", — să o „latinizeze". Vrem acum să o „franțuzim". Numai să învățăm limba, să o cunoaștem, să vorbim românește, o! de asta nu ne străduim de loc.

„Un corespondent englez dela Berlin, scrie d. profesor N. Iorga în ale sale **Memorii** (1931—1932), se miră că la noi se vorbește franțuzește: **nu e națiе pe lume care să se desprețuiască așa de mult".**

T. PISANI

Ziarul „Times" despre garantarea frontierelor cehoslovace

Londra, 30 (Rador). — Ziarul „Times" ocupându-se de garanția frontierelor noii Cehoslovacii, într'un lung articol de fond scrie că cea mai mare parte a noilor frontiere cehoslovace a fost fixată numai de două dintre puterile reprezentate la Muenchen adică de Germania și Italia. Astfel, pentru acest motiv ca și pentru motive de ordin geografic, se pare că ele sunt cele care au, în primul rând, răspunderea în acest domeniu. Dar, continuă ziarul, Marea Britanie trebuie să fie gata să joace rolul său, în măsura posibilului, așa cum rezultă din condițiunile geografice și ea trebuie să fie hotărâtă să asigure Cehoslovaciei posibilitatea unei libere desvoltări.

„Times" amintește declarațiile d-lui Chamberlain a nume că garanția engleză este valabilă în cazul unei agresiuni neprovocate, și termină aducând elogii d-lui Hacha, care va fi probabil ales președinte al Republicei cehoslovace și a cărui personalitate prezintă toate garanțiile ce sunt de dorit pentru această înaltă funcțiune.

SCRISORI DIN PARIS

Dictatură? — Grevă generală — Maurice Chevalier

de RENE SAIVE

Paris, Noembrie

D. Daladier vrea să fie dictator?

Chestiunea se pune în clipa când scriem aceste rânduri. In adevăr, toată lumea afirmă că e o adevărată minune că președintele consiliului a putut evacua cu poliția pe muncitorii greviști, cari ocupau uzinele metalurgice din Paris.

Acest act de energie a umplut de admirație și de uimire pe numeroșii francezi cari au crezut că s'a dus era autorității guvernamentale. A fost deajuns gestul acesta, ca să se propage ideea că d. Daladier vrea să devină dictator.

Dar să nu exagerăm.

In definitiv, președintele consiliului n'a făcut decât să restabilească ordinea și respectul legilor. Să fie oare un eveniment atât de extraordinar? Istoria celei de a treia republici abundă în exemple de energie mult mai izbitoare.

Poate uita astfel cineva că marele Clemenceau n'a șovăit să pună trupa să tragă în greviști, în vreme ce alt ilustru republican, Aristide Briand, a mobilizat, pur și simplu, personalul căilor ferate, fiindcă acesta voia să înceteze lucrul.

Gestul d-lui Daladier este deci foarte potrivit, tradițiilor democratice franceze.

Așa că de ce am mai vorbi de dictatură?...

Se cuvine de altfel să precizăm că și greva face parte din tradițiile democratice. E o armă periculoasă, atât pentru patroni, cât și pentru lucrători. Ea trebuie mânuită cu multă băgare de seamă. Cu atât mai mult, când e vorba de o grevă generală.

Franța n'a cunoscut decât o singură încercare serioasă de grevă generală. Era în Mai 1920. Această grevă păstrase puțin din caracterul grevei generale revoluționare, așa cum era concepută pe vremuri.

In momentul acela un fel de nebunie cuprinsese Europa. Ne

(Continuare în pag. 2-a)

Desvelirea statuii poetului Andrei Mureșeanu la Bistrița

Mulțimea în timpul solemnității
Darea de seamă în corpul ziarului